

Δῶρον οὔσα μέγιστον τῶν ὀρθοδόξων,
 5 Ἐμψυχε ναὲ τοῦ θεοῦ ζῶντος Λόγου,
 Ζώωσον κάμου τὴν ψυχὴν νεκρωθεῖσαν
 Ἐδοναῖς αἰόποις τε καὶ ψυχοφθόροις.
 Θαυμαστὸν παλάτιον τοῦ βασιλέως,
 Ἰλασμὸς πιστῶν καὶ ἀντίληψις κόσμου
 10 Καὶ καταφυγὴ τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων,
 Δυχνία φωτὸς τοῦ ἀδύτου καὶ θείου,
 Μαρία θεόνυμφε, παντὸς κυρία,
 Νοός μου διάλυσον τὴν σκοτομήνην,
 Ξένον δέ (με) ποίησον τοῦ ἀλλοτριού,
 15 Ὀλικῶς αὐτοῦ τῇ κακίᾳ πραθέντα,
 Παῦσον τοὺς πολλοὺς στεναγμοὺς τῆς ψυχῆς μου,
 Ρῆξον τὰς σειρὰς τῶν κακῶν μου, Παρθένε,
 Σάλω κινδυνεύοντος παθῶν ποικίλων,
 Τὰς οὐλὰς ἀφάνισον τὰς τῆς ψυχῆς μου.
 20 Ὑπὸ γὰρ τὴν σὴν ἀρωγὴν καταφεύγω,
 Φαινὴ παστὰς τοῦ ἀφθάρτου νυμφίου,
 Χάριν τὴν ἀέναον ἢ τετοκυῖα,
 Ψυχὴν μου ἀπάλλαξον παντοίας βλάβης,
 ὦ μῆτερ θεοῦ παντευλόγητε μόνη.

**5. Εὐχὴ κατανυκτικὴ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
κατὰ Ἀλφάβητον¹.**

Ἀνείκαστε, μακρόθυμε Χριστέ (μου), σύγγνωθί μοι,
 Βάρος πολὺ περίκειμαι, κούφισον τοῦτο, σῶτερ.
 Γλυκύτατέ μου δέσποτα, γλύκανον τὴν ψυχὴν μου,
 Δρόσισον τὴν καρδίαν μου δρόσῳ τῆς εὐφροσύνης.
 5 Εὐσπλαγγνε, παντοδύναμε, γλυκύτατε Χριστέ μου,
 Ζωὴ ὑπάρχων, ἀγαθέ, ζωῆς δοτὴρ γενοῦ μοι.

1. Χρφ. 22, φ. 109αβ. 79, φ. 4β-5β, ψυχαγωγικῶς. Μονόστιχος εἰς
 λαμβικοὺς 15συλλάβους ἀνομοιοκαταλήκτους 24 στίχους. Στιχουργία ὄχι ἄψο-
 γος, συχναὶ χασμαδίαι, γλῶσσα δύσκαμπτος. Μέτρον καὶ ἀκροστιχίς τυραννι-
 κὸν ἐμπόδιον διὰ τὸν στιχοπλόκον, παλαιόντα μεταξὺ κοινοτοπιῶν καὶ μὴ κα-
 τορθώνοντα νὰ δώσῃ ἓνα στίχον ἄρτιον μετρικῶς καὶ ὑπὸ ἔποψιν περιεχομένου.
 Ὁ Ἀλφάβητος περιέχεται καὶ εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 20 (15' αἰ.), σελ. 34 κώ-
 δικά τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μόσχας, περιγραφέντα ὑπὸ τοῦ Βλαδιμήρου, σελ. 22.

Ἡ πάντων ἀγαλλίασις, γλυκύ μοι πένθος δίδου,
Θέλησον, εὐδιάλλακτε, καὶ σῶσόν με, ὡς οἶδας,
Ἴνα αἰεὶ δοξολογῶ πλήθος σῆς εὐσπλαγγνίας.

- 10 Κούφισον, ἀναμάρτητε, τὰ πλήθη τῶν κακῶν μου,
Διμῆν γενοῦ τῷ δούλῳ σου, σῶτερ (μου καὶ) Χριστέ μου,
Μή με βδελύξη τὸν φευκτὸν ἀλλ' ἐναγκάλισόν με.
Νέκρωσον δὲ τὰ κύματα σαρκός μου τῆς ἀθλίας,
Ξένος σου γέγονα, Σωτήρ, ἀλλ' ἀνακάλεσόν με,
15 Οὐκ ἔχω πλήν σοῦ βοηθόν, οὐδὲ (καὶ) ρύστην ἄλλον.
Πλήρωσον τὴν καρδίαν μου φωτὶ τοῦ Παρακλήτου,
Ῥῦσαί με τῶν κολάσεων, ρῦσαί με τῆς γεέννης.
Σύ μου κυβέρινα τὴν ζωὴν τῇ κραταιᾷ χειρὶ σου.
Τῷ βέλει τῆς ἀγάπης σου τρῶσόν μου τὴν καρδίαν,
20 Ὑπάναψον τοῦ πόθου σου τὸ πῦρ εἰς τὴν ψυχὴν μου.
Φωτὶ τῶν προσταγμάτων σου τὸν κόσμον φωταγώγει,
Χαρίτωσόν με, δέσποτα, πρεσβείαις τῆς μητρὸς σου.
Ψυχὴν ἐμὴν συντήρησον μέσον τῶν ἀγκαλῶν σου,
Ἵθ' ὀφειλῆται τῶν οἰκτιρμῶν, πλήρου μου τὰς αἰτήσεις.

6. Ἄλφάβητος διαλογικὸς (πρῶτος)¹ ἐν ᾧ εἰσάγεται
ὁ ἁμαρτωλὸς τῇ Θεοτόκῳ διαλεγόμενος
καὶ τυχεῖν σωτηρίας δεόμενος, κατὰ Ἄλφάβητον.

Ο ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ Ἀνύμφευτε, θεόνυμφε, οὐρανοῦ καὶ γῆς Κυρία,
σῶσόν με τὸν ταλαίπωρον θεοῦ μήτηρ Μαρία.

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ Βέβαια ἤθελες σωθῆ, εἰ μὲν μετανοήσης,
εἰ δὲ μὴ εἰς τὴν κόλασιν θέλεις νὰ καταντήσης.

5 ΑΜΑΡΤ. Γνωρίζεις, Παναγία μου, πόσον σὲ ἀγαποῦσα,
μὲ πόθον καὶ εὐλάβειαν πόσον σ' ἐπροσκυνοῦσα.

ΘΕΟΤ. Δὲν προξενᾷ ἡ εὐλάβεια κ' ἡ ἀγάπη σωτηρίαν,
χωρὶς τὰ ἔργα τὰ καλὰ ψυχῆς τὴν ἰατροίαν.

1. Χρφ. 110, φ. 18α - 19β. Ὁ Ἄλφάβητος περιέχεται καὶ εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 444 (ΙΘ' αἰ.), σελ. 677 - 679, κώδικα τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, περὶ τούτου δὲ βλ. τὰς παρατηρήσεις Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 295. Ἄξιος προσοχῆς εἶναι ὁ δημωδέστερος λόγος τοῦ διαλογικοῦ Ἄλφαβήτου, ἡ λιτὴ ἔκφρασις καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ στοχασμοῦ.

- 10 ΑΜΑΡΤ. Ἐλέησόν με κράζω σοι, κατὰ τὸ ἔλεός σου,
εὐσπλαγχνος, πολυέλεος εἶναι γὰρ ὁ υἱός σου.
- ΘΕΟΤ. Ζητεῖς πρᾶγμα ἀδύνατον, εἶναι γὰρ ὁ υἱός μου
εὐσπλαγχνος πλὴν καὶ δίκαιος ὑπάρχει ὁ θεός μου.
- 15 ΑΜΑΡΤ. Ἡθέλησα πολλές φορές ἵνα μετανοήσω,
ὁ κόσμος δὲ εἶναι γλυκὺς καὶ σύρομαι ὀπίσω.
- ΘΕΟΤ. Θέλησε, ἀποφάσισε, τὴν γνώμη σὺ βιάζου,
τὴν βασιλείαν οὐρανῶν οἱ βιασται ἀρπάζουν.
- ΑΜΑΡΤ. Ἰλάσθητί μοι, δέσποινα, εἰς σὲ μόνον ἐλπίζω,
μετὰ θεὸν ὁ ἄθλιος ἐκ μήτρας σὲ γνωρίζω.
- 20 ΘΕΟΤ. Καλὴ εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς καὶ σώνει τὴν ψυχὴν σου
καὶ ἔργα ὁμοίως πρόσθεσε καλὰ εἰς τὴν ζωὴν σου.
- ΑΜΑΡΤ. Δύτρωσαί με, πανάχραντε, πυρὸς τοῦ αἰωνίου,
ὅσα γὰρ θέλει δύναται ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου.
- ΘΕΟΤ. Μὴ μ' ἐνοχλῆς, ταλαίπωρε, μὲ τὴν πολυλογία,ν,
εἰς ἄνθρωπον ἁμαρτωλὸν δὲν δίδω εὐλογία.
- 25 ΑΜΑΡΤ. Νινευίτας ὁ Κύριος ἔσωσε καὶ τὴν πόρνην,
σῶσον καμέ, Κυρία μου, κράζω ὡς τὸν τελώνην.
- ΘΕΟΤ. Σύπνησε ἀπὸ τὰ κακά, πρόσπεσε ὡς ἐκεῖνοι
καὶ θέλει σώσει καὶ ἐσὲ θεοῦ ἡ καλωσύνη.
- 30 ΑΜΑΡΤ. Ὅλας τὰς ἁμαρτίας μου συγχώρησον, Κυρία,
ἔχεις γὰρ ἐπακούοντα τὸν θεόν, Παναγία.
- ΘΕΟΤ. Πολλὰ καλά, συγχώρησιν δίδει ἁμαρτημάτων
ὁ Κύριός μου, πλὴν ζητεῖ ἀποχὴ τῶν πταισμάτων.
- ΑΜΑΡΤ. Ρεῖθρα θερμῶν δακρῶν μου μὴν ἀποσιωπήσης,
μετανοοῦντα δοῦλόν σου δέξαι, μή με ἀφήσης.
- 35 ΘΕΟΤ. Σὲ δέχομαι, ἐπήκουσα τὴν παρακάλεσίν σου,
πρόσεχε ὁμως μὴν στραφῆς ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσίν σου.
- ΑΜΑΡΤ. Τὴν χάριν σου, Κυρία μου, φθέγγομαι καὶ οὐ κρύπτω,
εὐχαριστῶ, εἰς τοὺς πόδας σου πίπτω.
- 40 ΘΕΟΤ. Ὑμνησον, εὐχαρίστησον θεὸν τὸν λυτρωτὴν σου,
καὶ δούλευε καὶ λάτρευε αὐτὸν τὸν ποιητὴν σου.

ΑΜΑΡΤ. Φωνὰς τὰς εὐχαριστικὰς θεῷ καὶ σοί, Κυρία,
ἀναπέμπω ἐκάστοτε, Θεοτόκε Μαρία.

ΘΕΟΤ. Χάριν τὴν σὴν κατάπεμψον, παμφίλιτατε υἱέ μου,
τούτῳ μετανοοῦντί σοι, φιλάνθρωπε υἱέ μου.

45 ΑΜΑΡΤ. Ψάλλω, κηρύττω καὶ λαλῶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
τὴν δόξαν σου, θεόνυμφε, καὶ τὰς εὐεργεσίας.

Ὡς κόσμῳ τετραπέρατε, ἄλλος δὲν σὲ φυλάττει,
εἰ μὴ Παρθένος ἐκ θεοῦ· δόξα αὐτῶν τῷ κράτει.

7. Ἄλφάβητος διαλογικὸς (δεύτερος)¹

Ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ὁ διάβολος ἐλθὼν ἀποσπάσασθαι
τὴν ψυχὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, κατὰ Ἄλφάβητον.

Ο ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ Ἄφες με, τρισκατάραιε, τί ἔχεις μετ' ἐμένα
καὶ καγκηκάκως μὲ τραβᾶς, τίς σ' ἔστειλεν ἐσένα;

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ Βέβηλε καὶ παμμίαρε, ἐρωτᾶς τὴν αἰτίαν,
ἐνθυμήσου τὰ ἔργα σου, τὴν κακὴν πολιτείαν.

5 ΑΜΑΡΤ. Γρήγορα, φίλοι δράμετε, ἔλθετε βοηθοί μου,
τί νὰ γενῶ ὁ ἄθλιος, πὺν ἐβγαίνει ἡ ψυχὴ μου.

ΔΙΑΒ. Δὲν σ' ὠφελοῦν, ταλαίπωρε, φίλοι καὶ συγγενεῖς σου,
ματαίως κράζεις καὶ βοᾶς, {ἐγὼ} σοῦ παίρνω τὴν ψυχὴν σου.

10 ΑΜΑΡΤ. Ἐλέησόν με, ἄπονε, λυπήσου τὸν καημένον,
συμπόνεσε, ἄπάνθρωπε, ἄνθρωπον πονεμένον.

ΔΙΑΒ. Ζωὴν κακὴν ἐπέρασες, δὲν εἶχες θεοῦ φόβον,
ἔλα λοιπὸν μὲ λόγου μου εἰς τοῦ Ἄιδου τὸν ζόφον.

ΑΜΑΡΤ. Ἦκουσα, δὲν ἐπίστευα, ἔλεγα: — τίς ἤξεύρει
τὰ μέλλοντα; δὲν ἤλπιζα τέτοια ὄργη νὰ μ' εὔρη.

1. Χρφ. 110, φ. 19β - 21α. Κῶδιξ 444, σελ. 679 - 682 Ἑθν. Βιβλιοθήκης. Βλ. τὰς παρατηρήσεις Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 295 - 296. Τοῦ Ἄλφαβήτου λείπει ἡ τελευταία δίστιχος στροφή τοῦ στοιχείου Ω. Μετρικῶς οὗτος εἶναι σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς στίχους ἡμαρτημένος. Γλωσσικῶς παρουσιάζει περισσότερον ἐνδιαφέρον, λόγῳ τῆς ἀπλῆς μορφῆς τοῦ λόγου, ἐνῶ καὶ τὸ θέμα καὶ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας διὰ τῶν ἀρνητικῶν εἰκόνων παρασύρουν εἰς ὑπερβολικῶς ὠμὰς ἐκφράσεις, χωρὶς αισθητικὴν τινα ἀξίαν τοῦ στιχουργήματος.

- 15 ΔΙΑΒ. **Θανατηφόροι δαίμονες, ποῦ εἰσθε ; τί ἀργεῖτε ;
ἐβγάλετέ του τὴν ψυχὴν καὶ μὴ τὸν λυπηθῆτε.**
- ΑΜΑΡΤ. **Ἴσως δὲν ἔμεινεν ἐλπίς πλέον τῆς σωτηρίας,
ἄφες με, ὀλίγον καιρὸν δός μοι τῆς μετανοίας.**
- 20 ΔΙΑΒ. **Κακόγερε, ἀκάθαρτε, ὃ ἐν κακοῖς γηράσας,
τώρα ζητεῖς μετάνοιαν εἰς τὰς χεῖράς μου φθάσας ;**
- ΑΜΑΡΤ. **Δυπήσου με καὶ ἄφες με καὶ νὰ γλυκοφιλήσω
τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα μου, λόγον νὰ τοὺς μιλήσω.**
- ΔΙΑΒ. **Μαχαίρι βασιῶ δίστομον καὶ ὅποιον κεντήση,
δὲν ἠμπορεῖ παρὰ εὐθὺς νὰ μὲ ἀκολουθήση.**
- 25 ΑΜΑΡΤ. **Νὰ δώσω ὃ ταλαίπωρος ὄλο τὸ τίποτές μου,
νὰ ξαγοράσω τὴν ζωὴν, μὲ ἀφήνεις ; εἰπές μου.**
- ΔΙΑΒ. **Ξεύρεις ζητεῖς τὴν ξαγοράν· εἶχες καιρὸν, πλὴν τώρα
ἀπέταξε καὶ ἡ κακὴ σὲ ἔφθασεν ἡ ὥρα.**
- 30 ΑΜΑΡΤ. **Ὁ τόπος δὲ ὅπου ἐσὺ νὰ πάγω με βιάζεις
εἰπέ μου ποῦ εὐρίσκεται καὶ πῶς τὸν ὀνομάζεις ;**
- ΔΙΑΒ. **Παμφάγος Ἄιδης λέγεται καὶ εἶναι εἰς τὸν πάντων
τῆς γῆς τὸν σκοτεινότετον ὄλο ψυχῆς γεμᾶτον.**
- ΑΜΑΡΤ. **Ράβδισε, κάψε, παίδευσε, βασάνιζε καὶ κάμε
σὲ μὲ ὃ,τι θέλεις ἐδῶ, μόνον ἐκεῖ μὴ πᾶμε.**
- 35 ΔΙΑΒ. **Σῶμα χωρὶς ψυχὴν νὰ ζῆ δύναται καὶ τὸ ψάρι
στὴν γῆν, παρὰ ὃ διάβολος τὸν κακὸν νὰ μὴ πάρη.**
- ΑΜΑΡΤ. **Τί κάνουν ὅσ' εὐρίσκονται ἐκεῖ, φανέρωσέ μου,
ἔχουν ποτὲ ἐλευθερίαν ἢ ἄνεσιν κᾶν ; πέ μου.**
- 40 ΔΙΑΒ. **Ὑπάρχουσιν ἐν τῇ φλογί, καίγονται αἰωνίως,
τυραννοῦνται ἀπὸ ἡμᾶς χωρὶς σπλάχνος τελείως.**
- ΑΜΑΡΤ. **Φωνάζω καὶ παρακαλῶ, Κύριε καὶ θεέ μου,
ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δαίμονος σῶσόν με, πλαστοουργέ μου.**
- ΔΙΑΒ. **Χάνεις τὸν κόπον, ἄθλιε, καὶ σὺ εἶσαι ἐδικός μου,
ἂν ἤθελες ἐγλύτλωνες, ὅταν ἦσουν ἐκ κόσμου.**
- 45 ΑΜΑΡΤ. **Ψεύματα τὰ βιβλία μας θαρροῦσα ὃ καημένος,
δὲν ἤκουσα τί ἔλεγαν καὶ ἤμουν πλανημένος.**

8. Ἄλφάβητος εἰς Ἰησοῦν Χριστόν¹.

5

Ἄμποτες νὰ τὴν χαροῦμεν
τὴν χαρὰν ὅπου ζητοῦμεν.
Βίον ἄλλον νὰ ζητοῦμεν,
τὸν παράδεισον νὰ βροῦμεν.
Γέροντες καὶ παληκάρια
καὶ οἱ γριῆς μὲ δοκανάκια,
Δόλον νεῦμα μὴ χαλοῦμεν,
ἄνθρωπον νὰ μὴν γελοῦμεν.

10

Ἐλεήμονες γενοῦμεν,
τοὺς πτωχοὺς νὰ ἀγαπῶμεν.
Ζήσωμεν ὡς ὁ Χριστὸς θέλει,
ὅτι ἐκεῖ μᾶς παραγγέλλει.

15

Ἦλθε καὶ ἐδίδαξέ μας
καὶ τὴν σιράταν ἔδειξέ μας.
Θάνατον μὴ δειλιῶμεν,
μὴ τὸ κρίμα φοβηθῶμεν.

20

Ἰατροὺς εἰς τὰς ψυχὰς μας
νὰ ἔχωμεν τὰς προσευχὰς μας.
Καὶ νὰ τρέχωμεν δρομαίως
στοὺς πνευματικοὺς γονέους.
Δέγοντας τὰ κρίματά μας
καὶ ὁ θεὸς τὰ συγχωρᾷ μας.

25

Μὲ τὴν καθαρὰν καρδίαν
τρέχωμεν στὴν ἐκκλησίαν.
Νὰ ζηλώσωμεν τοὺς θείους,
πάντας λέγω τοὺς ἁγίους.

1. Χρφ. 110, φ. 26β. Ἐκ τοῦ 444 Κώδικος Ἑθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν ἐκδοσιν βλ. ὑπὸ Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 304 - 305 καὶ τὰς αὐτόθι (σελ. 294 - 295) σχετικὰς παρατηρήσεις. Πρόκειται περὶ παραινετικού Ἄλφαβήτου εἰς μονοστίχους γεγραμμένου ἰσουλὰβους τροχαϊκὰς στροφάς, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι δίστιχοι ὁμοιοκατάληκτοι δσύλλαβοι κατὰ στοιχεῖον στροφαί. Περιέχει ὁ Ἄλφάβητος χριστιανικὰ παραγγέλματα ἐναρέτου βίου, ἢ τήρησις τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τιμὴν διὰ τὸν Χριστόν καὶ στήριγμα τῶν χριστιανῶν. Αἱ ὀλίγαι γλωσσικαὶ διαφοραὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ τὸν τοῦ 444 κώδ. τῆς Ἑθν. Βιβλ. εἶναι ἐξωτερικαί, πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἄλφαβήτου, λογίας προελεύσεως ἀπλουστάτης μορφῆς.

Ξένους ἄς ἀποδεχθῶμεν,
 μετ' ἐκείνους φιλευθῶμεν.
 30 Ὅσα εἶπεν ὁ Χριστός μας
 ὅλα εἶναι διὰ φῶς μας.
 Πρέπει μας νὰ τὰ ποιῶμεν,
 ἀγίσως τὸν ἀγαποῦμεν.
 35 Ράβδος εἶναι στοὺς ἀδίκους,
 σιῶν ἁμαρτωλῶν τοὺς οἴκους.
 Στεναγμοὺς καὶ ἀπορίας
 στέλνει εἰς τὰς πονηρίας.
 Τρέξωμεν σιτὸν σπλαγχνικόν μας
 σιτὸν πατέρα καὶ θεόν μας.
 40 Ὑπ' αὐτοῦ συγχωρεθοῦμεν
 καὶ ἀνάπαυσιν εὐροῦμεν.
 Φωτεινὴ λελαμπρυσμένη
 μετ' ἀγγέλων ἠνωμένη.
 Χαίροντες μὲ τὸν τοιοῦτον,
 τὸν θεῖον ἐκεῖνον πλοῦτον.
 45 Ψάλλοντες μετ' εὐφροσύνης
 καὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης.
 ὦ πάτερ υἱὲ καὶ {θεῖον} πνεῦμα,
 σῶσόν με μὲ θεῖον πνεῦμα.

9. Ὕμνος πρὸς τὴν Θεοτόκον¹.

Ἐγώ, Παρθένε, θαυμάζομαι μεγάλως,
 τί νὰ σοῦ γράφω, νὰ μὴν τὰ γράψῃ ἄλλος.
 Τὶ ἐγκώμια νὰ σοῦ εἰπῶ, Κυρία,
 νὰ μὴν τὰ εἶπε ποτὲ γλῶσσα καμμία;
 5 Νὰ πῶ τὰ αὐτά; Καὶ μὲ αὐτὸ τί κάνω;

1. Χρφ. 110, φ. 15α-16β. Αἶσθημα βαθὺ περιέχει ὁ ὕμνος. Ὁ στι-
 χουργὸς ἀπευθύνεται μὲ πολλὴν τρυφερότητα πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ τὸ ἐγκώ-
 μιον του ἐνθυμίζει βυζαντινὰ πρότυπα, μὲ πολλὰ δάνεια ἀπὸ τὸν Ἀκάθιστον
 Ὕμνον, ἀπὸ εὐχὰς καὶ τροπάρια. Γλῶσσα ἢ ἀπλουστερά ἐκκλησιαστικὴ, στο-
 χασμὸς χωρὶς πολὺ βάθος, μέτρον ἐλεύθερον, μὲ ρυθμὸν ταχύν, μεικτόν,
 ἀληθῆ παλμὸν θρησκευοῦσης καρδίας, τῆς ὁποίας ὁ ὕμνος ἀποπνέει ἄρωμα
 εὐσεβείας. Ἡ δὲ ὁμοιοκαταληξία του προσοχῆς καὶ θαυμασμοῦ ἀξία, ὡς ἐὰν
 ἦτο γνωστὸν πρότυπον εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν Καβάφην.

- Ἄλλα νὰ εἰπῶ ; Καὶ δὲν νοῶ, δὲν φθάνω.
 Νὰ σιωπήσω ; Καὶ τοῦτο δὲν τὸ θέλω,
 λοιπὸν ἀπορῶ καὶ τὴν χεῖρα συσιέλλω.
- 10 Ἄλλ' ὦ Ἰησοῦ, Λόγε θεοῦ, σοφία,
 σὺ δίδου λόγον, γενοῦ διδασκαλία.
 Ὁ ἐκ μὴ ὄντων τὰ σύμπαντα ποιήσας,
 ὁ ἐξ ἀπόρων πόρους ἐπινοήσας.
- 15 Ὁ ἀπὸ πετρῶν πηγὰς ὕδατος βλύσας
 καὶ ἐκ νηπίων τὸν αἶνον καταρτίσας.
 20 Τὸν ὕμνον τοῦτον διὰ νὰ ἤμπορέσω
 τῆς παννυμνήτου μητρὸς του νὰ συνθέσω.
 Μητρὸς τῆς σεπιῆς καὶ τῆς θεομιμήτου,
 αὐτῆς τῆς μητρὸς ὅπου κατηξιώθη
 καὶ σοὶ τῶ νίῳ καὶ θεῶ ὠμοιώθη,
 ὑπὲρ τοὺς βροτούς, ὑπὲρ πάντας ἀγγέλους
 ἀπ' αὐτῆς ἀρχῆς μέχρις αὐτοῦ τοῦ τέλους.
 Γεννᾶ ὁ θεὸς υἷον δίχως μητέρα,
 γεννᾶ τὸν αὐτὸν αὐτὴ δίχως πατέρα.
- 25 Ὁ υἱὸς αὐτὸς χωρὶς τῆς ἁμαρτίας,
 ἡ μήτηρ αὐτὴ χωρὶς τῆς κακίας.
 Ἐφριξε σατὰν υἱοῦ δικαιοσύνης,
 ἔφριξε μητρὸς καὶ τὴν ἁγιοσύνης.
 Θανῶν ἀνέστη ὁ υἱὸς ζωηφόρος,
 καὶ ἡ μήτηρ δὲ ἀνέστη φωτοφόρος.
- 30 Ὁ υἱὸς αὐτὸς ἐνδόξως ἀνελήφθη
 καὶ ἡ μήτηρ δὲ ὁμοίως προσελήφθη.
 Δεξιὰ θεοῦ ὁ υἱὸς καθιδρύθη,
 δεξιὰ υἱοῦ ἡ μήτηρ ἐτιμήθη.
- 35 Ὁ υἱὸς θεοῦ λατρεύεται, ὑμνεῖται,
 ἡ μήτηρ θεοῦ σέβεται, προσκυνεῖται.
 Σώζει ὁ υἱὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων,
 συνεργεῖ αὐτὴ μὲ κάθε λογῆς τρόπον.
- 40 Ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ υἱὸς τῆς γνησίως,
 θυγάτηρ θεοῦ καὶ ἡ μήτηρ ἀξίως.
 Εἰκὼν τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς τῆς τελείως,
 διπλοῦς ὁ υἱὸς αὐτῆς βεβαιωμένος,
 εἰκὼν τοῦ θεοῦ καὶ ἡ μήτηρ κυρίως,
 διπλῆ καὶ αὐτὴ καὶ μήτηρ καὶ παρθένος.

Ὡ πόσον λοιπὸν ὑπερῦψοι, δοξάζει,
 45 τὴν μητέρα του Χριστοῦ καὶ ἀγιάζει.
 Καθὼς ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀσυγκρίτως
 ὑπερύψωσεν, ἐδόξασεν ἀρρήτως,
 ὡ τοῦ θαύματος, ὡ τιμῆς καὶ ἀξίας,
 τῆς μητρὸς αὐτῆς, τῆς παρθένου Μαρίας,
 50 ἀγάπη θεοῦ πρὸς μητέρα τέλεια
 καὶ χάρις μητρὸς θεῷ σχεδὸν ὁμοία.
 Καὶ πῶς λοιπὸν νὰ μὴ σὲ ἀνυμνήσω,
 πῶς τὴν σιωπὴν, ἀγνή, νὰ προτιμήσω;
 Ἡ δόξα ὁ ὕμνος σου, πνοὴ ζωὴ μου,
 55 ὁ ἔπαινός σου εἶναι χαρὰ, τιμὴ μου.
 Ὑπερύμνητε ἀγνή παρθένε Παναγία,
 τῶν σῶν ὕμνητῶν δόξα καὶ εὐλογία.
 Λογικὲ παράδεισε θεοῦ Κυρίου,
 κλέος καύχημα τοῦ λαοῦ τοῦ ἁγίου.
 60 Ἐδὲμ νοητὴ οὐράνιος, ἁγία,
 Ἀδὰμ χοϊκοῦ λύτρωσις σωτηρία.
 Ἐμψυχε κῆπε, θεοπεφυτευμένε,
 ὑπὸ ἁγίων ψυχῶν πεπουθημένε.
 Βρούσις ἐλέους, πηγὴ τῶν χαρισμάτων,
 65 κάθαρσις, λουτὴρ ψυχικῶν μολυσμάτων.
 Πύλη ἀδιόδευτε καὶ κεκλεισμένη,
 τῶν ἁμαρτωλῶν θύρα δ' ἀνεωγμένη.
 Τόμος, βιβλίον, καλῶς ἐσφραγισμένον,
 μόνον καὶ μόνῳ τῷ θεῷ ἐγνωσμένον.
 70 Τῶν ἀθεάτων θεωριῶν τὸ σῶμα,
 τῶν ἀνεκφράστων ὕμνων τὸ στίγμα.
 Τῶν ἐν οὐρανοῖς μυστηρίων ὁ μύστης,
 τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ θεὸν ὁ ρύστης.
 Τῶν χριστιανῶν μετὰ Χριστὸν ἡ πίστις,
 75 τὸ κτίσμα ἐν ᾧ κατώκησεν ὁ κτίστης.
 Τὸ πλάσμα, ὅπερ ἐδόξασεν τὴν κτίσιν,
 ἡ κόρη, ἥτις ἐθέωσε τὴν φύσιν.
 Ἡ κόρη, ἡ ἄμωμος, ἡ σεβασμία,
 ἡ μήτηρ ἡ ἄφθορος, ἡ Παναγία,
 80 ἐξ ἧς ὁ Χριστὸς ἐφάνη, ἐγεννήθη,
 δι' οὗ ἡ Τριάς ἐγνώσθη, ἐμυήθη.

85 Καὶ προσκυνεῖται ὁ θεὸς ἐν ἀνθρώποις
καὶ δοξάζεται ἐν τρισὶ τοῖς προσώποις.
Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ θεῖον,
τὸ μυστήριον πάντων τῶν μυστηρίων,
ἐν ᾧ ἡ ἐλπίς πᾶσα τῆς σωτηρίας,
ἐξ οὗ ἡ δόξα σοῦ τῆς μητρὸς Μαρίας.

10. Θεοτόκιον, ψαλλόμενον εἰς αὐτόμελον, εἰς ἦχον πλ. δ' ¹.

5 Δέσποινα, πάντων δέσποινα καὶ πάντων ὑπεριτέρα,
καὶ πάντων ὑπερέχουσα τῶν ἄνω στρατευμάτων,
ἔκτεινον χεῖρα κραταιάν, φύλαττε τὸν σὸν κόσμον,
τοὺς ἱερεῖς εὐλόγησον, τοὺς σὲ ἱερουργοῦντας,
τοὺς μοναχοὺς συμπάθησον, τοὺς σὲ παρακαλοῦντας,
τοὺς βασιλεῖς εἰρήνευσον καὶ τοὺς τῶν παλατίων
καὶ νῦν ἡμᾶς ἀξίωσον ἰδεῖν τὴν βασιλείαν,
τὴν βασιλείαν οὐρανῶν καὶ θύραν παραδείσου.
10 Ἄσωμεν πάντες, ἄσωμεν ὕμνον τῇ Θεοτόκῳ,
βάτιον τὴν ἀκατάφλεκτον, σιάμνον τὴν παναγίαν,
τὸν γλυκερὸν παράδεισον, τὴν ἄσπιλον Παρθένον.
Ἐπὶ Δαβὶδ καὶ Ἰεσσαί, Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης
ἐφάνη νέος οὐρανός καὶ νέα βασιλεία,
καὶ τριφεγγὴς Ἀνατολή καὶ κάλλη παραδείσου,
15 τὴν Γέννησίμ σου προσκυνῶ, τὸν τόκον σου δοξάζω
καὶ σὲ ἅγια δέσποινα ὕμνῶ καὶ προσκυνῶ σε.
Ψάλλει Μωσῆς, ψάλλει Δαβὶδ, ψάλλουσιν οἱ Προφῆται,
ψάλλε καὶ σὺ Ἰάκωβε καὶ ἀδελφὲ Κυρίου,
ψάλλε καὶ σὺ παράδεισε μετὰ τῶν ἀρχαγγέλων,

1. Χρφ. 110, φ. 22β - 23α. Ποίημα ἐξ 23 δεκαπεντασυλλάβων ἰαμβικῶν ἀνομοιοκαταλήκτων στίχων, εἰς γλῶσσαν καθαρῆς ἀπλῆς μορφῆς. Ἀρχίζει μὲ προσφώνησιν καὶ ἐπίκλησιν τῆς Θεοτόκου, προστατρίας ἱερέων, μοναχῶν, βασιλέων, ἀρχόντων. Περαιτέρω παρακινουῦνται πάντες νὰ προσφέρουν τὸν ὕμνον πρὸς τὴν Παναγίαν, διακοσμουμένην διὰ πλήθους παρομοιώσεων καὶ εἰκόνων καὶ τελικῶς παρακαλουμένην νὰ δώσῃ βοήθειαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς κρίσεως. Δὲν ἔμπορεῖ βεβαίως νὰ καυχηθῇ ὁ ποιητὴς διὰ τὸ ὕψος τῆς ἐμπνεύσεώς του, τὴν δύναμιν τῆς ἐκφράσεως, τὸν τόνον κλπ. Ἐν τούτοις στίχους ἀρτίους παρήγαγε, φαντασίαν ἔχει, γνωρίζει τί θέλει καὶ εἰς κοινοτυπίας δὲν κατέρχεται.

20 *ὅτι ἐφάνη σήμερον ἡ σοῦ ἁγιωτέρα,
καὶ Πλατυτέρα οὐρανῶν, ὑπερενδοξοτέρα.
Ὅταν καθίσῃ ὁ κριτῆς κρῖναι τὴν οἰκουμένην,
δότε ἡμῖν βοήθειαν δέσποινα Θεοτόκε.*

Ἄλλὰ πλὴν τῶν Ἀλφαβήτων ὕλη προσφιλῆς ἦτο καὶ ἡ δι' ἀπο-
θεραπείαν ἐκ τοῦ καθημερινοῦ μόχθου ἀσφαλῶς εἰσαχθεῖσα, ἔπειτα δὲ
ὡς πνευματικὴ ἀσκήσις χρησιμεύουσα, ἐξήγησις αἰνιγμάτων ἐμμέτρως
διατυπωμένων ἢ κατ' ἐπέκτασιν ἐκ βυζαντινῶν παροιμιῶν προερχομέ-
νων καὶ καρκίνων στίχων. Τὸ ὕλικόν τοῦτο εἶναι ἐξ ἴσου χρήσιμον καὶ
δὲν πρέπει νὰ παραμένῃ διάσπαρτον εἰς δυσπροσίτους κώδικας, δι' ὃ
πρὸς διευκόλυνσιν τῆς μελέτης, τῆς ἐκτεινομένης πέραν τῶν σχολικῶν
πραγμάτων, καλὸν εἶναι νὰ παραταθῇ ἐνταῦθα, ἐν συνεχείᾳ τῶν Ἀλ-
φαβήτων καὶ τῶν λοιπῶν ἁσματίων.

11. Αἰνίγματα¹.

*Ἐγνώρισας, φιλομαθῆ, καὶ τὰ ἀναγκαιώδη,
μάθε καὶ τὰ ἀκόλουθα, τοῦτέστι τὰ τερπνώδη.
Εἰς τρία διορίζουσιν οἱ εὐμαθεῖς τὰ ὄντα,
ἐτοῦτα ὅπου φαίνονται παρόντα καὶ ἀπόντα.
5 Τὰ μὲν εἰσιν ἐπιτερπῆ, ὠφέλιμα τὰ ἄλλα
καὶ ἀναγκαῖα τὰ λοιπά, καὶ λέγουσιν εὖ μάλα.
Βάνω σου ὡς παράδειγμα ἕνα, δύο ἢ τρία
καὶ συλλογίσου τὰ λοιπὰ ὅσα σοῦ κάνουν χρεῖα.
Ἕλιος μὲν ἐξάπαντος νὰ εἶναι ἀναγκαῖος,
10 νὰ ζῆ κανεὶς χωρὶς αὐτὸν δὲν ἠμπορεῖ ἀλλέως.
Ἡ δὲ σελήνη χρήσιμος καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα
ἐκεῖνα ὅπου φέρουσι κέρδος καὶ οὐ ζημία,
τὰ δὲ λοιπὰ καὶ πλείονα εἶναι πρὸς εὐφροσύνην
καὶ πρὸς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μεγαλωσύνην.
15 Οὕτω καὶ τὰ ἐπίγεια κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον
εὐρήσεις, ὦ φιλομαθῆ, σὶ γένος τῶν ἀνθρώπων.
Καὶ κάμε τὴν διαίρεσιν, κατὰ τὴν σύνεσίν σου,
εἰς ἀναγκαῖα καὶ τερπνὰ καὶ εἰς κυβέρνησίν σου.
Τούτοις καὶ γὰρ ἐπόμενος καὶ τρόπῳ τε τῷ τῷδε*

1. Χρφ. 110, φ. 198α - 203α.